

Kommunal- og forvaltningskomiteen

Deres ref.

Vår ref.
25/781 - AKW

Dato
19.02.2025

Spørsmål fra FrP til Prop 32 L (2024-2025) Endringer i utlendingsloven (tilpasninger som følge av nye SIS-forordninger mv)

1. Generelt

Gjennom Schengen-samarbeidet er Norge blant annet tilknyttet EUs tre forordninger om Schengen informasjonssystem (SIS) og EUs returdirektiv. Formålet med det felles Schengen-regelverket er blant annet å hindre at tredjelandsborgere oppholder seg ulovlig på EU- og Schengen-området, samt å samordne prosessene med utreise (retur).

SIS er en database for informasjonsutveksling mellom medlemsstatene hvor medlemsstatenes myndigheter registrerer meldinger i SIS med opplysninger om personer og gjenstander, innenfor ulike samarbeidsområder. På utlendingsfeltet er det særlig meldinger om at en utlending skal forlate EU- og Schengen-området (melding om retur), og meldinger om at en utlending skal nektes innreise og opphold på EU- og Schengen-området (melding om nektet innreise og opphold), som er viktige.

Det sentrale Schengen-regelverket er allerede gjennomført i norsk lovgivning. Formålet med Prop. 32 L (2024-2025) er å tydeliggjøre de ulike Schengen-forpliktelsene bedre enn i dag i utlendingsloven, samt å legge til rette for at vi fra norsk side benytter det nasjonale handlingsrommet til å sørge for mest mulig effektiv utsendelse fra norsk territorium.

Med de nye SIS-forordningene, som i Norge ble gjennomført ved endringer i SIS-loven i 2022, ble det blant annet innført nye regler som har betydning i tilfeller hvor en utlending oppholder seg ulovlig i én Schengen-stat, men har lovlig opphold i en annen.

Etter returdirektivet skal i utgangspunktet den staten hvor utlendingen oppholder seg ulovlig, pålegge utlendingen å reise tilbake til den staten hvor utlendingen har lovlig opphold. I situasjoner hvor hensynet til nasjonal sikkerhet eller offentlig orden krever det, skal imidlertid tredjelandsborgeren pålegges å forlate hele EU- og Schengen-området (retur). Schengen-regelverket gir ikke klart uttrykk for når denne terskelen er nådd. For ikke å begrense utlendingsmyndighetenes handlingsrom mer enn nødvendig, har departementet i hovedsak overlatt fastsettingen av den nærmere terskelen til praksis.

I de tilfellene hvor utlendingen ikke skal pålegges å reise til et annet medlemsland, men skal forlate EU- og Schengen-området (retur), skal det etter SIS-forordningene registreres en melding om retur. Dette gjør det synlig for Schengen-statene at utlendingen er pålagt å forlate EU- og Schengen-området. Dersom utlendingen også skal nektes gjeninnreise og fremtidig opphold, skal meldingen om retur konverteres til en melding om nektet innreise og opphold ved utreise, slik at medlemsstatene blir oppmerksomme på at utlendingen ikke uten videre skal slippes inn igjen.

I de nye SIS-forordningene ble det fastsatt at utsendelsesstaten, i de tilfellene hvor utlendingen har lovlig opphold i en annen medlemsstat, skal konsultere oppholdsstaten *før* det foretas registrering i SIS. Dersom oppholdsstaten opprettholder utlendingens tillatelse til opphold, skal det ikke foretas registrering i SIS. Tidligere kunne konsultering skje *etterfølgende*. Dersom det allerede var foretatt en registrering i SIS, ble denne i så fall slettet.

Det har oppstått uklarhet i praksis om hvorvidt ordningen med forutgående konsultasjon innskrenker mulighetene for effektiv utsendelse fra norsk territorium.

Politiet har i høringsen og i dialogen med departementet vært opptatt av flere forhold. Blant annet har de vært opptatt av at de i størst mulig grad må kunne sende utlendingen tilbake til den Schengen-staten hvor vedkommende har lovlig opphold, der hvor dette fra norsk synsvinkel er mest praktisk. Politiet har vært særlig usikre på om en slik praksis fortsatt kan gjennomføres i tilfeller hvor utlendingen ikke bare skal *bortvises* fra norsk territorium, men også skal pålegges et *fremtidig innreiseforbud* til Norge (utvisning). Politiet har også vært opptatt av hvilken frist som kan settes for utlendingen til å forlate Norge, og hvorvidt det kan benyttes tvangsmidler dersom det foreligger unndragelsesfare. Videre har politiet vært opptatt av at handlingsrommet må anvendes slik at det nye kravet om forutgående konsultasjon, i tilfeller hvor utlendingen skal forlate EU- og Schengen-territoriet, i minst mulig grad vil forsinke returen.

Departementet har hatt tett dialog med blant annet politiet og UDI, og den fremlagte proposisjonen svarer derfor på de utfordringene etatene har tatt opp, og legger som nevnt opp til å benytte handlingsrommet innenfor rammen av de aktuelle Schengen-reglene for å sørge for mest mulig effektiv utsendelse.

Norge har for øvrig benyttet reservasjonsadgangen i returdirektivet som blant annet innebærer at vi ikke er forpliktet til å følge returdirektivets regler i tilfeller hvor utlendingen er ilagt straff. De utfordringene som politiet har trukket fram, knytter seg derfor i første rekke til tilfeller hvor utlendingen *ikke* er ilagt straff.

2. Svar på de konkrete spørsmålene

Spørsmål 1:

«Kan statsråden bekrefte at forutgående konsultasjon ikke vil føre til at politiet eller domstolen beslutter løslatelse av utlendinger fordi de mener at internering over en lengre periode vil anses å være uforholdsmessig, på tross av at det foreligger unndragelsesfare?»

Svar:

Det er viktig å understreke at reglene om forutgående konsultasjon bare gjelder i tilfeller hvor en tredjelandsborger som befinner seg ulovlig i Norge *har lovlig opphold i et annet EU- eller Schengen-land*. I lovproposisjonen er det lagt opp til å sørge for at denne gruppen i så stor grad som mulig reiser tilbake til oppholdslandet slik at det ikke blir behov for konsultasjon. Det er blant annet lagt til grunn i lovproposisjonen at politiet kan foreta kontroll med at utlendingen reiser, og i denne sammenheng vurdere behovet for å pågripe og holde på utlendingen dersom det foreligger unndragelsesfare.

I de tilfellene hvor det er aktuelt å sende utlendingen ut fra hele EU- og Schengen-området, og det skal gjennomføres konsultasjon, er det lagt til grunn at utlendingen kan uttransporteres selv om konsultasjonen vedrørende SIS-registrering fremdeles pågår.

Begge deler vil motvirke behovet for langvarig internering i utsendelsesprosessen.

Spørsmål 2:

«Kan statsråden bekrefte at endringen til forutgående konsultasjon ikke vil innebære en forsinkelse i utvisningssakene hvor det må gjøres slik konsultasjon?»

Svar:

Den samordningen av returpraksis som Schengen-regelverket legger opp til, kan i noen tilfeller reise utfordringer for den enkelte stat med hensyn til mest mulig effektive utsendelser.

Som det fremgår ovenfor, er det som nevnt lagt opp til at tredjelandsborgere som befinner seg ulovlig i Norge men som har lovlig opphold i et annet medlemsland skal begi seg til oppholdslandet, slik at det ikke blir behov for konsultasjon. Departementet har lagt til grunn at det også kan ilegges innreiseforbud (treffes vedtak om utvisning) til Norge i slike tilfeller, dersom vilkårene for utvisning er oppfylt. Det skal som hovedregel kreves at utlendingen reiser ved første mulighet, for eksempel med første fly eller annet offentlig transportmiddel som med rimelighet er mulig å rekke.

I de tilfellene hvor det er aktuelt å sende utlendingen ut fra hele EU- og Schengen-området, og det skal gjennomføres konsultasjon, kan utlendingen uttransporteres til et tredjeland mens konsultasjonen vedrørende SIS-registrering fremdeles pågår.

Departementet vil følge med på utviklingen av det aktuelle Schengen-regelverket, og se om det er nødvendig og mulig med ytterligere effektiviseringer i nasjonal rett.

Departementet vil også ta med eventuelle forbedringspunkter i Schengen-regelverket inn i den prosessen som nå pågår om revisjon av returdirektivet.

Spørsmål 3:

«Kan statsråden bekrefte at dette ikke vil føre til at bli gjennomført færre, og mindre effektive returer enn før, og at man da vil oppleve flere forsvinninger enn tidligere?»

Svar:

Det er en realitet at både Norge og andre Schengen-medlemsstater opplever flere utfordringer i gjennomføringen av det felles Schengen-regelverket. Det er ikke til å unngå at et samarbeid som legger plikter på statene for å oppnå en mest mulig samordnet returpraksis, i visse situasjoner vil kunne fremstå uhensiktsmessig for den enkelte stat. Jeg mener likevel at Schengen-samarbeidet er viktig og at dette tjener norske interesser godt på et overordnet nivå.

Departementet har gjennom proposisjonen forsøkt å benytte handlingsrommet for å sørge for mest mulig effektive prosesser, samt bruk av tvangsmidler ved fare for unndragelse. For øvrig vil vi som sagt følge utviklingen nøye og delta i prosessen med revisjon av returdirektivet.

Med hilsen

Astri Aas-Hansen

Dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur